

TANULÓI KOMPETENCIÁK ÉS PEDAGÓGIAI HOZZÁADOTT ÉRTÉK JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN

STUDENT COMPETENCIES AND PEDAGOGICAL ADDED-VALUE IN JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK COUNTY

MORAUSZKI András

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet, H-1014 Budapest,
Országház utca 30.

e-mail: morauszki.andras@tk.mta.hu

Összefoglalás

Az elemzés az Országok Kompetenciamérés 2014. évi adataira építve vizsgálja a Jász-Nagykun-Szolnok megyei tanulók matematikai és szövegértés kompetenciáit összehasonlítva a többi megye adataival. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei tanulók minden iskolatípusban jellemzően alacsonyabb pontszámokat értek el, mint a többi megye tanulói. A megyében viszonylag magas a gettósodó és gettóiskolák aránya, ahol a roma tanulók aránya 30% vagy 50% feletti. Ezekben jellemzően alacsonyabbak a kompetenciamérések ponteredményei. A kompetenciaeredményeket ugyanakkor elsősorban a tanulók családi háttere magyarázza. A pedagógiai hozzáadott érték a családi háttér alapján várhatóhoz viszonyítja a tanulók kompetenciaeredményeit. A megye oktatásai intézményei azonban ebből a szempontból is elmaradnak más megyékhez képest. A megyében elsősorban a 8 és 4 évfolyamos gimnáziumokban és a szakközépiskolákban mérhető pozitív hozzáadott érték, a többi iskolatípus a vártnál gyengébb eredményeket ért el.

Summary

Based on the 2014 National Competence Assessment data the study analyzes the mathematical and reading competences of students in Jász-Nagykun-Szolnok county in comparison to other counties. In general the students in Jász-Nagykun-Szolnok county achieved lower results than the students in other counties. The proportion of schools with higher proportion of Roma student is relatively high in the county. However, the competence assessment results are explained by the social status of the students' families in first place. The pedagogical added-value compares the competence assessment results to the social background of the students. However, the schools of the county lag behind other counties from this aspect as well. In the county the four and eight year-secondary schools and vocational high schools show positive added value, other types of schools achieve lower results than expected.

Kulcsszavak

tanulói kompetenciák, pedagógiai hozzáadott érték, roma tanulók, családi háttér, Jász-Nagykun-Szolnok megye

Keywords

student competencies, pedagogical added value, Roma students, family background, Jász-Nagykun-Szolnok county

Az Országos kompetenciamérés (OKM) 2001. óta két év: 2002. és 2005. kivételével évente ismétlődő felmérés, amely a 6., 8. és 10. évfolyamosok körében zajlik, és két területet, a matematikai és az olvasás-szövegértési kompetenciákat vizsgálja. A tanulói kompetenciák felmérésére standard tesztek alkalmaznak. Ezek a tesztek nem kötődnek közvetlenül az iskolai tananyaghoz, hanem annak a mindennapi élet során felmerülő problémák megoldása során való felhasználásának képességét hivatottak mérni. Az olvasás-szövegértés teszt során a diákok feladata, hogy információkat nyerjenek ki, értelmezzék, valamint reflektáljanak

különböző műfajú szövegekre, illetve egyéb dokumentumokra (pl. menetrendek, kérdőívek, nyomtatványok, stb.). A matematikai teszt során a tanulóknak különböző valós problémákat kell a matematika nyelvén formalizálni, megtervezni és végrehajtani a szükséges megoldási módokat, és az eredményt a valós problémának megfelelően értelmezni. Emellett a tanulóknak különböző grafikonokat, diagramokat kell értelmezni.

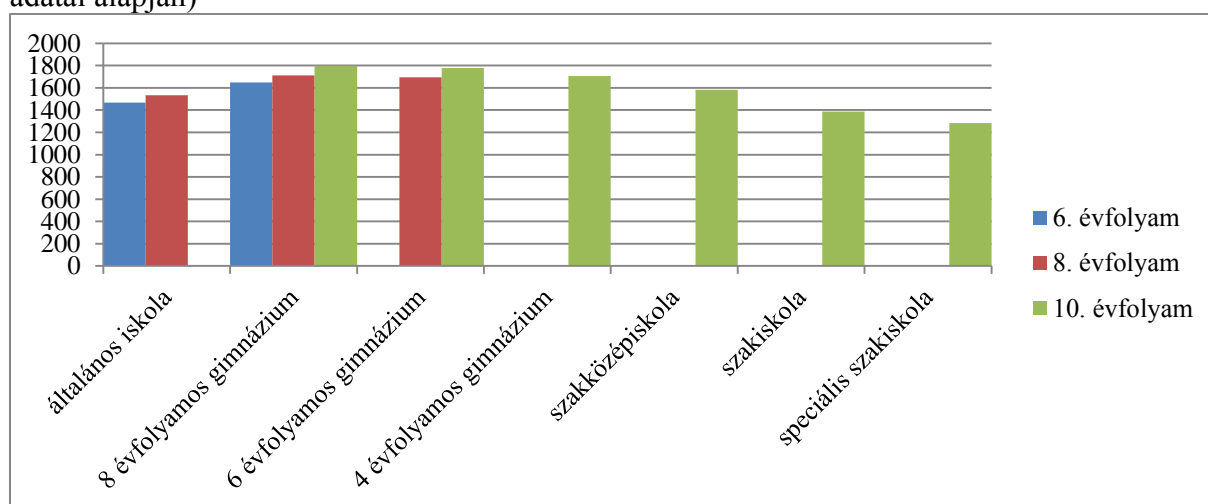
A kompetenciamérések eredményeit 2008-tól kezdődően egy évfolyamfüggetlen képességskálán helyezik el. Ez úgy jött létre, hogy 2006-ban a 6. évfolyamos tanulók országos eredményeinek átlagát 1500 pontban, szórását pedig 200 pontban rögzítették. Ezen a skálán helyezték el a 8. és 10. évfolyamosok eredményeit, illetve a 2009–2014 között zajló Országos kompetenciamérések eredményeit. Az összehasonlíthatóságot az ún. „Core-teszt” teszi lehetővé, amelynek változatlan és titkos a tartalma. Ezt évente reprezentatív mintán veszik fel. A teszteken kívül a kompetenciamérések részét képezik a tanulókkal – szülői segítséggel – kitöltetett kérdőívek, valamint az intézményigazgatókkal kitöltetett kérdőívek, amelyek fontos háttér-információkkal szolgálnak a tanulókról, telephelyekről és iskolákról.

1. Olvasás-szövegértési és matematikai kompetenciák

A mért kompetenciák – akár a szövegértés, akár a matematika készségeket nézzük – az életkor előrehaladtával nőnek: a 10. évfolyamosok eredményei a legmagasabbak, a 6. évfolyam átlagos kompetenciái a legalacsonyabbak. Ugyanakkor az egyes évfolyamokon belül is jelentős különbségek lehetnek.

Nagy az eltérés a különböző típusú iskolákban tanuló diákok átlagos kompetenciái között. Az 1. ábra mindhárom évfolyam átlagos szövegértés kompetenciáit mutatja iskolatípusok szerinti bontásban. Ebből látható, hogy az iskolatípusok közül a gimnáziumok, elsősorban a 8. évfolyamos gimnáziumok tanulói jobban teljesítettek a kompetenciamérésen, mint a más típusú iskolák tanulói: a 6. és 8. évfolyamon az általános iskolásoknál, a 10. évfolyamon pedig a szakközépiskolásoknál, szakiskolásoknál és speciális szakiskolásoknál. Sőt, a szakiskolában és speciális szakiskolában tanulók eredményei a 6. és 8. évfolyamos általános iskolás tanulók átlagos kompetenciáinál is alacsonyabbak, ami erős szelekcióra utal az általános iskolát követően.

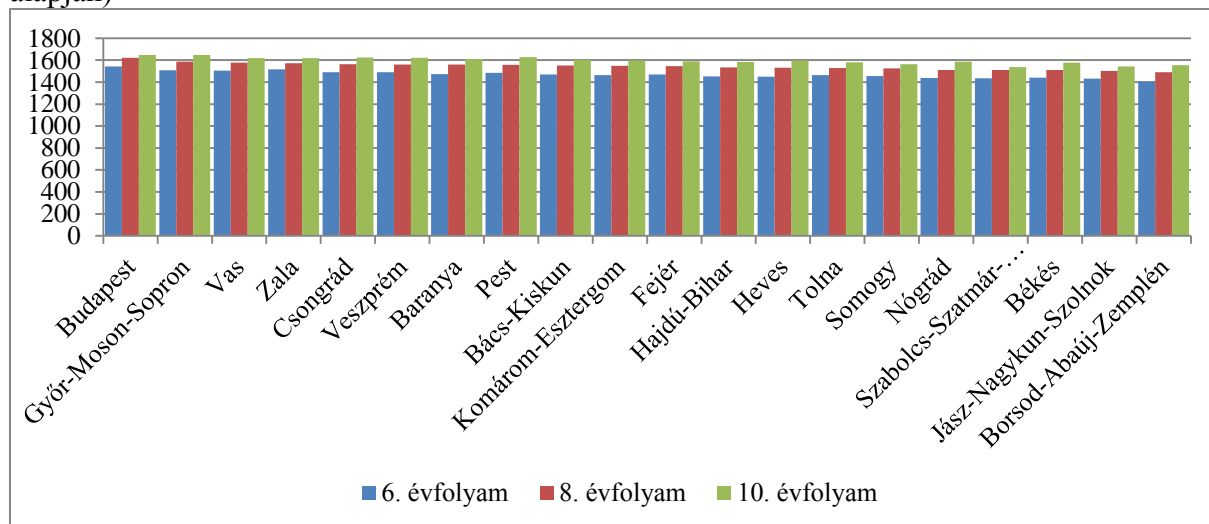
1. ábra: A szövegértés kompetenciák átlagai évfolyam és iskolatípus szerint (OKM 2014. évi adatai alapján)

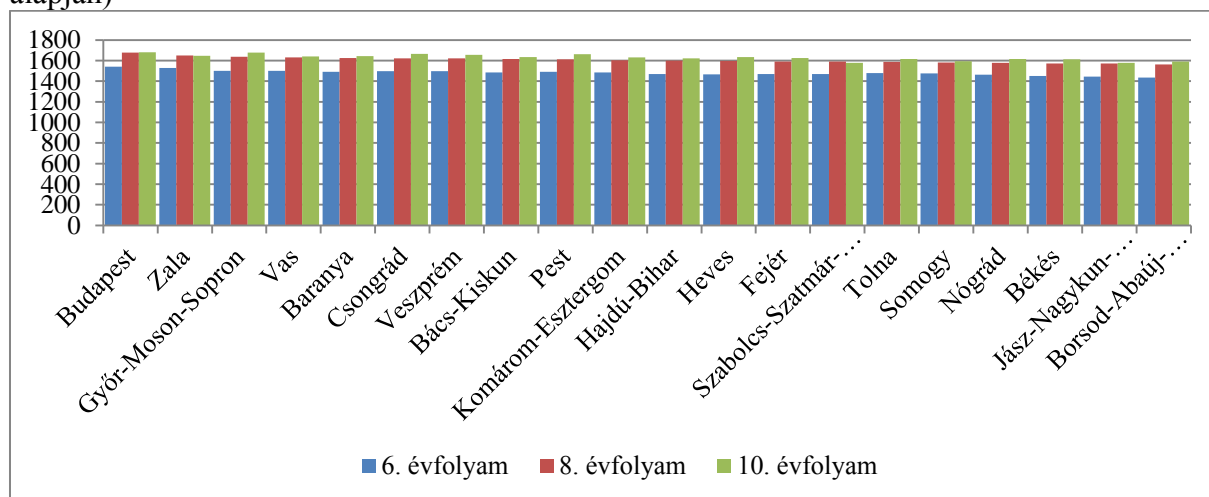
Ugyancsak megfigyelhetünk különbségeket az egyes megyék között. Matematikából és olvasás-szövegértésből is Budapesten születtek átlagosan a legjobb teszteredmények, és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében volt a legalacsonyabb az átlag. A megyék sorrendje némileg eltér, de látható, hogy vannak megyék, amelyek mindkét területen jellemzően

magasabb átlagot értek el, illetve olyanok, amelyek mindkét teszten alacsony átlagpontszámot szereztek. Jász-Nagykun-Szolnok megye mindkét területből – bármelyik évfolyamot nézzük is – a második legalacsonyabb pontszámot érte el. A rangsorok az iskola típusától és a vizsgált kompetenciaterülettől függően kis mértékben változhatnak, Jász-Nagykun-Szolnok megye azonban jellemzően a rangsor végén található, kizárólag a nyolc évfolyamos gimnáziumok 10. évfolyamos tanulói értek el viszonylag jobb eredményt, akik az alsó középmezőnyben helyezkednek el: szövegértésből a 6. legalacsonyabb eredményt érték el, matematikából pedig 8. legalacsonyabb eredményt.

2. ábra: A szövegértési kompetenciák átlagai évfolyamok szerint, megyénként (OKM 2014. alapján)

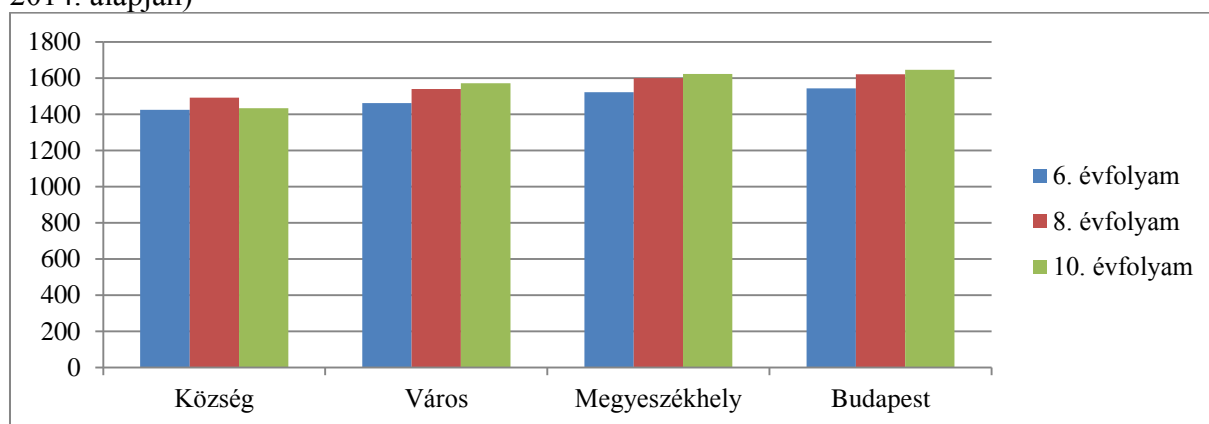

3. ábra: A matematikai kompetenciák átlagai évfolyamok szerint, megyénként (OKM 2014. alapján)

Végül a kompetenciaeredményekben – akármelyik területet nézzük is – megfigyelhető egy településtípus szerinti lejtő is: a községi iskolák átlagos pontszámai a legalacsonyabbak, a budapesti iskoláké a legmagasabbak. A különbség a 10. évfolyam esetében a községi és városi iskolák között a legjelentősebb. Ugyancsak a szelekciót mutatja, hogy a községi iskolák esetében a 10. évfolyam átlagos eredményei alacsonyabbak, mint a 8. évfolyamé.

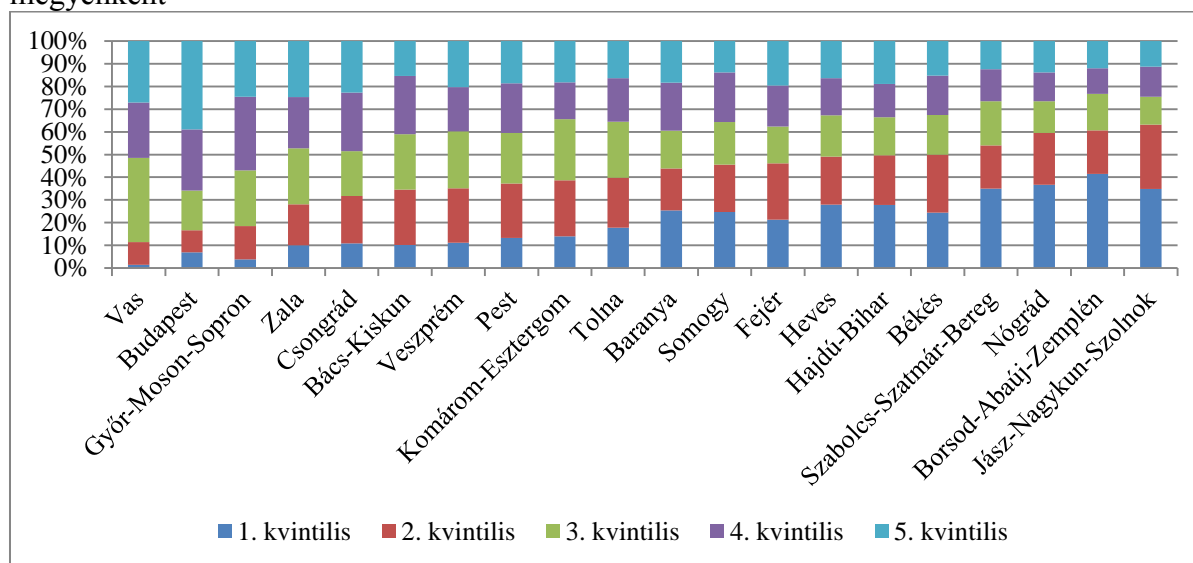
4. ábra: A szövegértés kompetenciák átlagai évfolyamok és településtípusok szerint (OKM 2014. alapján)

2. Iskolai telephelyek megoszlása a kompetenciaeredmények alapján

A kompetenciaeredmények nem csupán tanulói, de telephelyi szinten is elemezhetők. A telephelyeket a kompetenciaeredmények alapján öt egyforma nagyságú csoportba (kvintilisbe) soroltuk. Az 5. és 6. ábra az egyes megyékben működő iskolai telephelyek megoszlását mutatja a 8. évfolyamos tanulók szövegértés és matematika kompetenciái alapján. Ebből jól látszik, hogy az egyes kvintilisekbe tartozó telephelyek nem egyenletesen oszlanak meg az országban. Jász-Nagykun-Szolnok megyében láthatóan a 60%-ot is meghaladja az alsó két kvintilisbe tartozó iskolai telephelyek aránya.

5. ábra: Az iskolai telephelyek szövegértés kompetenciaeredmények szerinti megoszlása megyénként

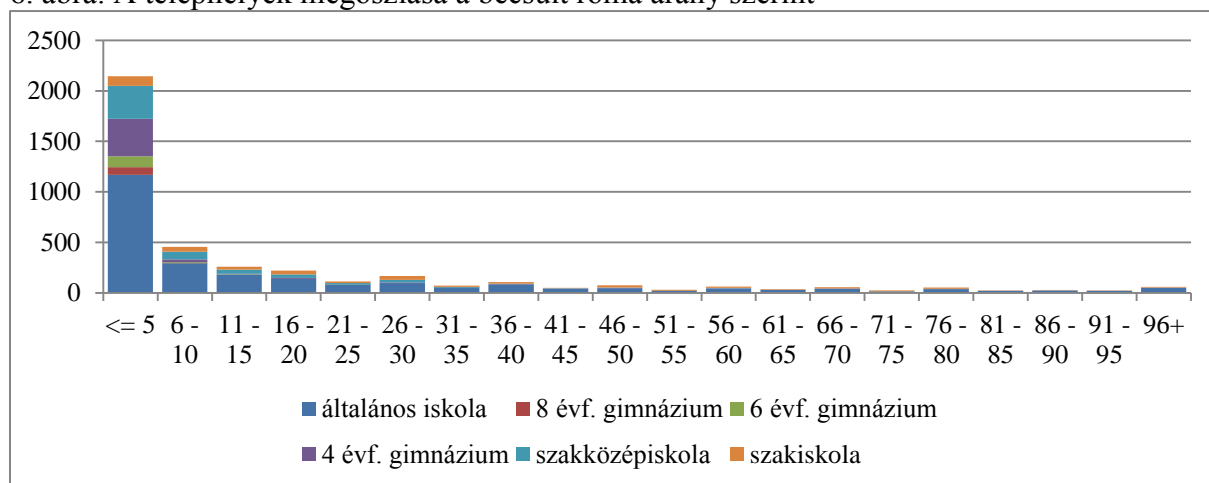
3. Roma és nem roma tanulók kompetenciái

Mivel a tanulók etnikai háttérére vonatkozó kérdés nem szerepel a tanulói kérdőívekben, a roma tanulók számára csak intézményvezetői becslések állnak rendelkezésünkre, telephelyi szinten.¹ Az igazgatói becslések 0 és 100 százalék között változnak. A telephelyek eloszlását

¹ A kérdés így hangzott: „Megítélése szerint, az Önök telephelyén milyen százalékos arányban vannak az általános iskolás/gimnáziumi/szakközépiskolás/szakiskolás (Megj: az intézmény típusától függően a megfelelő forma szerepelt a kérdőívben) tanulók között olyanok, akikre érvényesek az alábbi jellemzők? Roma származású”

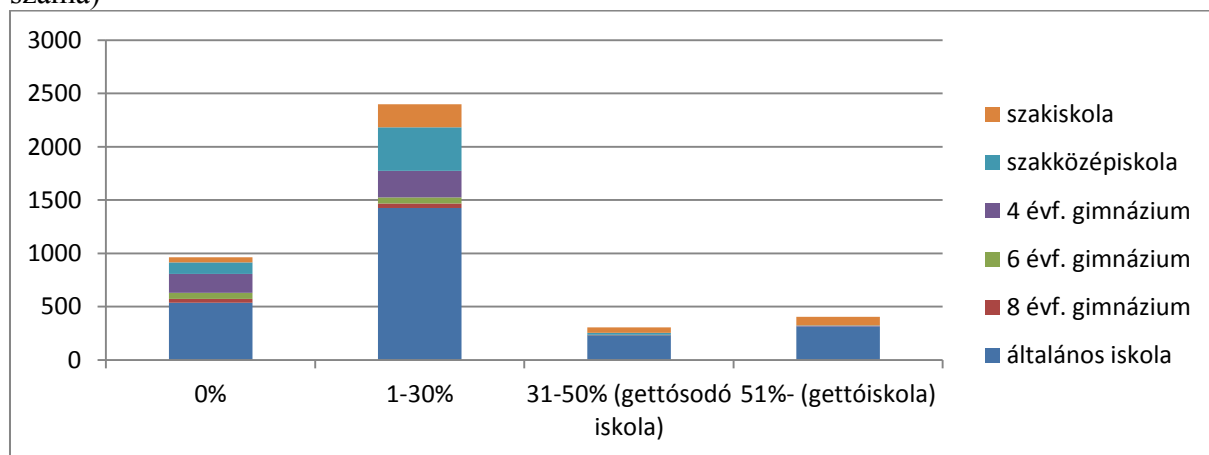
a 6. ábra szemlélteti.² Ebből látható, hogy a telephelyek túlnyomó többségében a roma tanulók aránya alacsony, ugyanakkor vannak olyan telephelyek, ahol a roma tanulók alkotják a többséget.

6. ábra: A telephelyek megoszlása a becsült roma arány szerint

A szakirodalomban elterjedt az iskolák között az ún. gettóiskolák és gettósodó iskolák³ elkülönítése. A 7. ábra a telephelyek ilyen beosztását mutatja. Látható, hogy ebben a beosztásban az iskolák többségében a roma tanulók becsült aránya 0 százalék vagy 1 és 30 százalék közé esik. Van azonban 77 telephely, ahol a roma tanulók arányát az igazgató 31-50 százalék közöttire becsüli, és további 92, ahol az igazgató szerint a tanulók többsége roma.

7. ábra: A telephelyek megoszlása a becsült roma arány szerint (gettósodó és gettóiskolák száma)

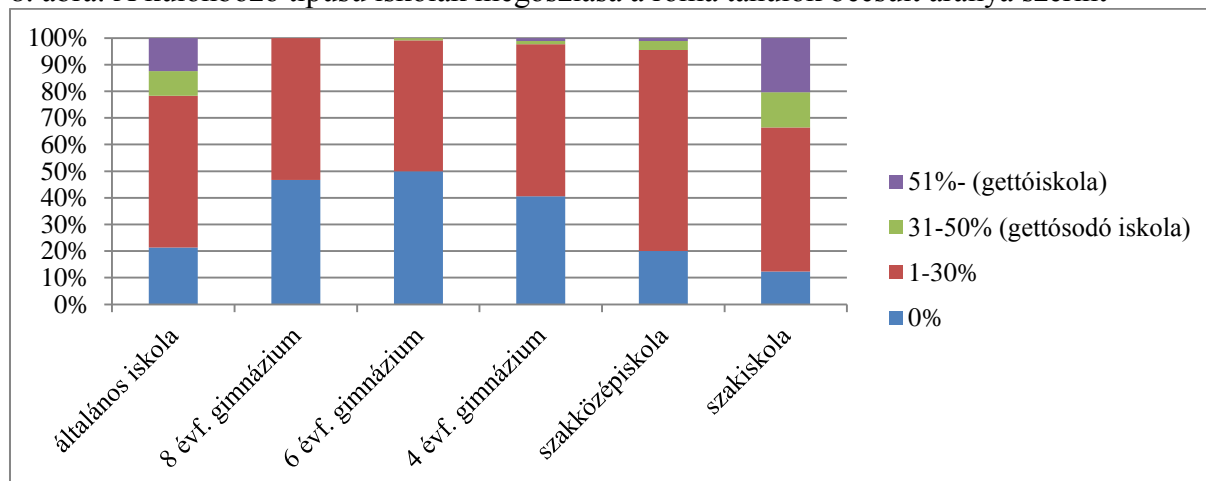

A gettósodó és gettóiskolák legnagyobb arányban a szakiskolák, és másodsorban az általános iskolák közül kerülnek ki. A gimnáziumok elhanyagolható a gettósodó és gettóiskolák száma, és szakközépiskolák között is csak kevés ilyen található, ezzel szemben magas azoknak az iskoláknak az aránya, ahol – legalábbis az igazgatói becslés alapján – egyáltalán nem tanulnak roma tanulók.

² Az általános iskolák megoszlásának alapjául a 6. évfolyamos telephelyi adatbázis szolgált, a többi intézmény megoszlásához pedig a 10. évfolyamos telephelyi adatbázis.

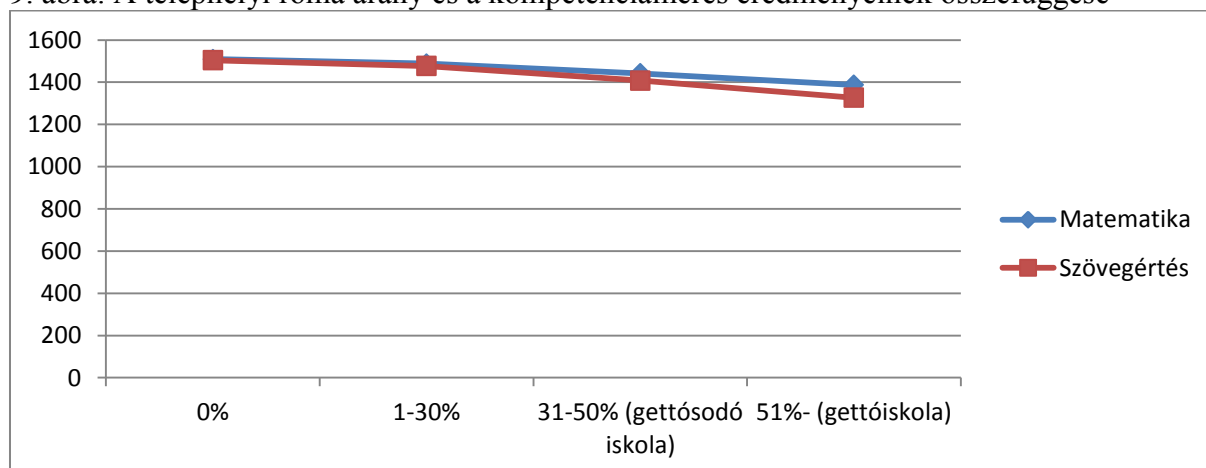
³ Havas Gábor: Esélyegyenlőség, deszegregáció. In: Fazekas K., Köllő J. és Varga J. (szerk.): Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért. Budapest: Ecostat. 2008. 121–138. o.

8. ábra: A különböző típusú iskolák megoszlása a roma tanulók becsült aránya szerint

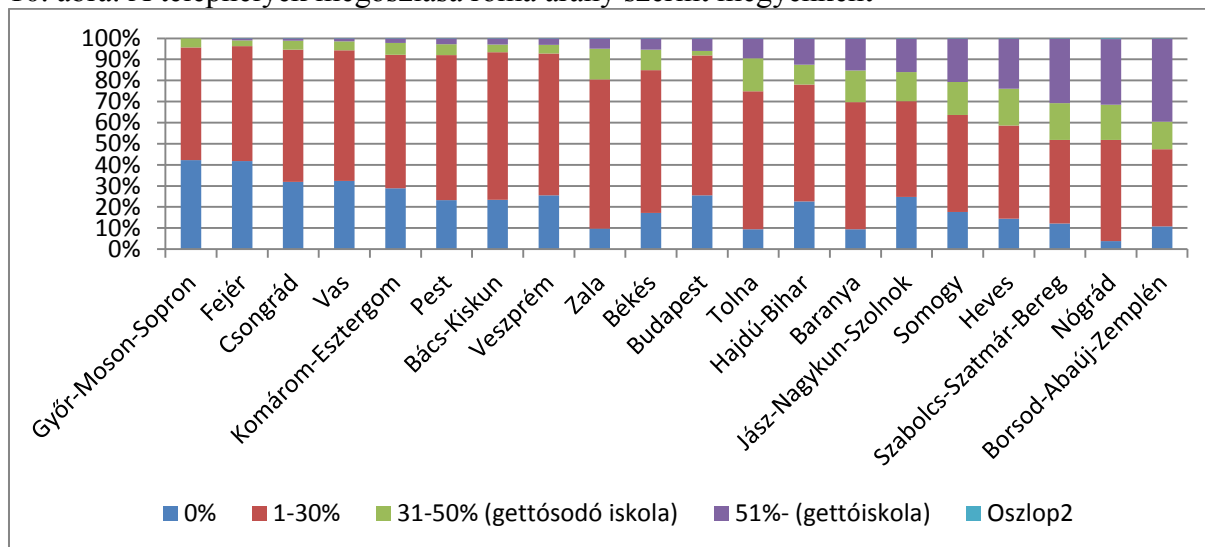
A telephelyi roma arány és a kompetenciamérések eredménye viszonylag erősen korrelál: a Spearman-féle rangkorreláció a roma arány és a szövegértés kompetenciák között $-0,460$, a roma arány és a matematikai kompetenciák között pedig $-0,329$, vagyis a roma tanulók arányának növekedésével a kompetenciamérések eredménye, még ha kis mértékben is, de jellemzően csökken. Ezt az összefüggést szemlélteti a 9. ábra.

9. ábra: A telephelyi roma arány és a kompetenciamérés eredményeinek összefüggése

A telephelyek roma arány szerinti megoszlása megyénként nagyon eltérő lehet. Míg az ország nyugati és középső megyéiben a roma tanulók aránya alacsony, így a telephelyek többsége a 0 százalékos vagy 1-30 százalékos kategóriába esik, addig az Észak-Alföld és Dél-Dunántúl telephelyei között viszonylag magas a gettósodó és gettóiskolák aránya. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a más megyékhez képest viszonylag sok a gettóiskola és gettósodó iskola.

10. ábra: A telephelyek megoszlása roma arány szerint megyénként

Több vizsgálat⁴ azonban kimutatta a családi háttér meghatározó szerepét a tanulók kompetenciáinak alakulásában. Az OKM háttérkérdőíveiből kiszámított családiháttér-index egy számban összesíti a tanulók családi háttérének legfontosabbnak ítélt jellemzőit.

A kompetenciaeredményekhez hasonló módon a tanulók összetétele – átlagos családiháttér-indexe – alapján is kvintilisekbe soroltuk a telephelyeket. A 11. ábrán látható, hogy ezen a téren is jelentős különbség van az egyes megyék között. Jász-Nagykun-Szolnok megyében is többségben vannak azok a telephelyek, ahol a tanulók társadalmi összetétele, családi háttére országos viszonylatban relatíve kedvezőtlen.

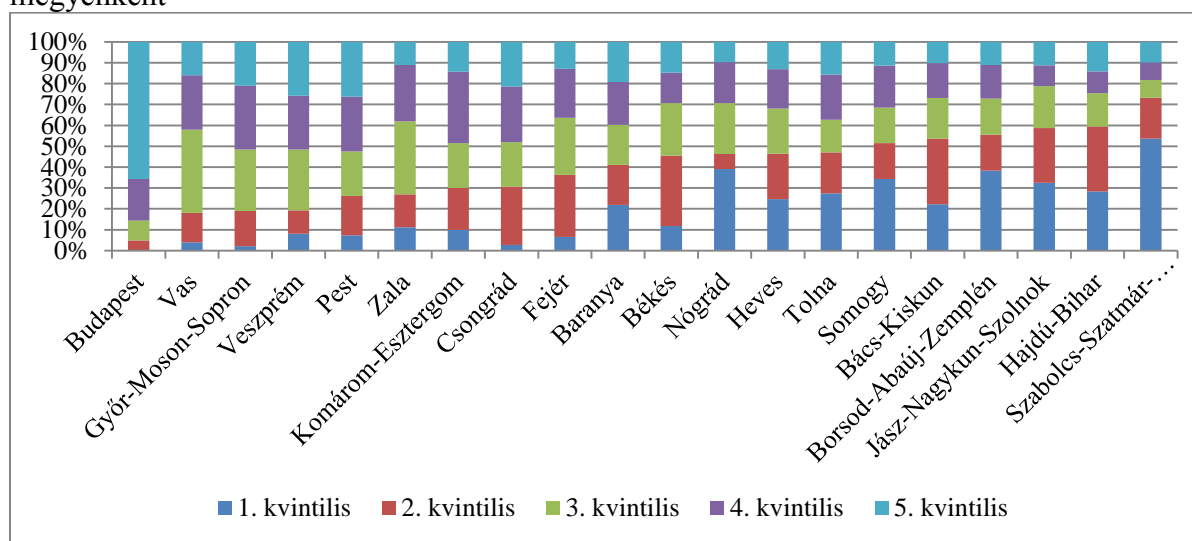
⁴ – Kertesi Gábor–Kézdi Gábor: A roma és nem roma tanulók teszteredményei közti különbségekről és e különbségek okairól. In: Közgazdasági Szemle, 2012. LIX. évf. 7–8. szám, 798–853. o.

– Papp Z. Attila: A roma tanulók aránya Magyarországon és a tanulói teljesítmények az általános iskolai oktatásban. In: Bárdi Nándor–Tóth Ágnes (szerk.): Asszimiláció, integráció, szegregáció. Párhuzamos értelmezések és modellek a kisebbségkutatásban. MTA Kisebbségkutató Intézet, 2011. 227–264. o.

– Papp Z. Attila: Idősoros roma tanulói arányok és kihatásuk a kompetenciaeredményekre. In: Pro Minoritate, 2011. Ősz, 77–104. o.

– Papp Z. Attila: Pedagógiai hozzáadott érték a roma tanulói arány függvényében a magyar iskolarendszerben. In: Bárdi N. és Tóth Á. (szerk.): Önazonosság és tagoltság. Elemzések a kulturális megosztottságról. Budapest: MTA TK Kisebbségkutató Intézet. 2013. 69–87. o.

11. ábra: Az iskolai telephelyek családihátér-index átlagának kvintilisei szerinti megoszlása megyénként

Az elemzésben ezért a nyers kompetenciaeredmények mellett célszerű megvizsgálni, hogy az egyes iskolai telephelyek tanulói a hozott előnyeikhez vagy hátrányaikhoz, tehát a családjuk társadalmi helyzetéhez képest, milyen eredményeket értek el a kompetenciamérésen. Ezt méri az ún. pedagógiai hozzáadott érték, amely megmutatja, hogy az adott családi háttér mellett elvárthoz képest az adott tanulók vagy az adott telephely mennyivel ért el több vagy kevesebb pontot a kompetenciamérésen.

A pedagógiai hozzáadott értéket mindhárom évfolyamra, mindkét kompetenciaterületre kiszámítottuk. Ennek módja egy lineáris regressziós becslés volt, amelyben a függő (becsült) változót a matematika, illetve szövegértés kompetenciák telephelyi átlagai jelentették, a független változót pedig a tanulók családi háttérét mérő index telephelyi átlaga, illetve a családihátér-index négyzete, amely a becslés görbületét fejezi ki, vagyis hogy a családihátér-index növekedésével a kompetenciaeredmények növekedésének üteme gyorsul vagy lassul, a kedvezőbb társadalmi összetételű iskolák ebből további előnyökre tesznek szert, míg a kedvezőtlenebbek további hátrányra, vagy ellenkezőleg, a kedvezőbb családi háttér egy idő után már kevésbé járul hozzá a kompetenciákhoz. A fenti becslő modell reziduálisai, vagyis a tényleges eredmények és a családi háttér alapján várható eredmények közötti különbségek, adják a pedagógiai hozzáadott értéket.

A regressziós becslések illeszkedési mutatójából, az ún. R^2 értékből látszik, hogy a családi háttér a kompetenciaeredmények telephelyek közötti szóródását milyen mértékben magyarázza. Ezekből egyrészt látható, hogy a családi háttér a szövegértés kompetenciákat nagyobb mértékben magyarázza, valamint az is, hogy a magasabb évfolyamok esetében ez a hatás erősebb. Ebben az iskolák közötti szelekció játszhat szerepet, vagyis hogy egyrészt a továbbtanulási döntésben a családi háttér szerepe nem elhanyagolható, ezen túl pedig – elsősorban a jobb eredményeket felmutató – iskolák meg is szűrhetik a felvételiző tanulókat.

Az 1. táblázat iskolatípusonként mutatja a regressziós becslés illeszkedési mutatóit. Ebből látható, hogy a szövegértés kompetenciák családi háttér általi meghatározottsága minden esetben erősebb, valamint, hogy a kapcsolat erőssége az általános iskola esetében ugyan valóban nő, de csak kisebb mértékben, a nyolc és hat évfolyamos gimnáziumok esetében viszont csökken. Ugyancsak látszik, hogy a 6. és 8. évfolyamon belül a gimnáziumokban meghatározóbb a családi háttér az általános iskolához képest, a 10. évfolyamban pedig ugyancsak a gimnáziumokban erősebb a szakközépiskolákhoz és főleg a szakiskolákhoz képest, ahol meg is szűnik a kapcsolat. Ez alapján tehát a gimnáziumok csoportján belül jobban érvényesül a képességek szerinti szelekció. A szakiskolák közötti különbségekben

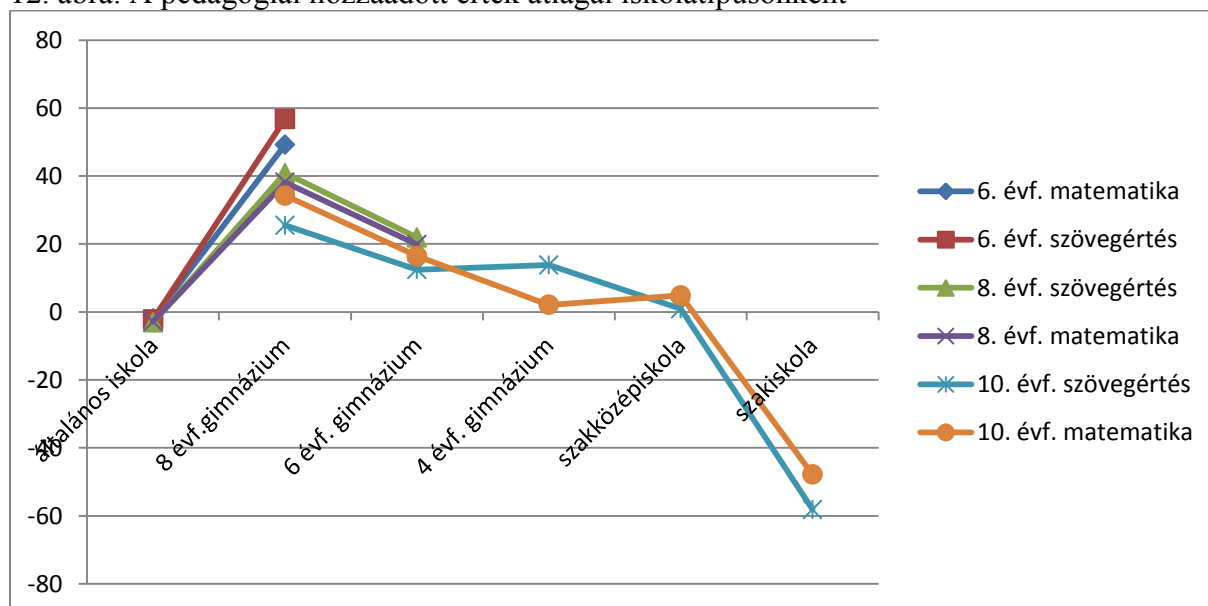
azonban már nincs szerepe a családi háttérnek. Ugyancsak fontos megjegyezni, hogy a méltányossági mutató ezekben a bontott modellekben többé nem szignifikáns, vagyis a családi háttér hatása többé-kevésbé állandónak tekinthető.

1. táblázat: A kompetenciaeredmények becslésére felállított regressziós modellek illeszkedési (R^2) mutatói

	összes telephely	általános iskola	8 oszt. gimnázium	6 oszt. gimnázium	4 oszt. gimnázium	szakközép-iskola	szakiskola
6. évfolyam							
szövegértés	0,445	0,398	0,673	-	-	-	-
matematika	0,249	0,204	0,537	-	-	-	-
8. évfolyam							
szövegértés	0,515	0,415	0,541	0,621	-	-	-
matematika	0,342	0,238	0,497	0,588	-	-	-
10. évfolyam							
szövegértés	0,739	-	0,507	0,514	0,589	0,424	0,094
matematika	0,683	-	0,477	0,545	0,532	0,307	0,033

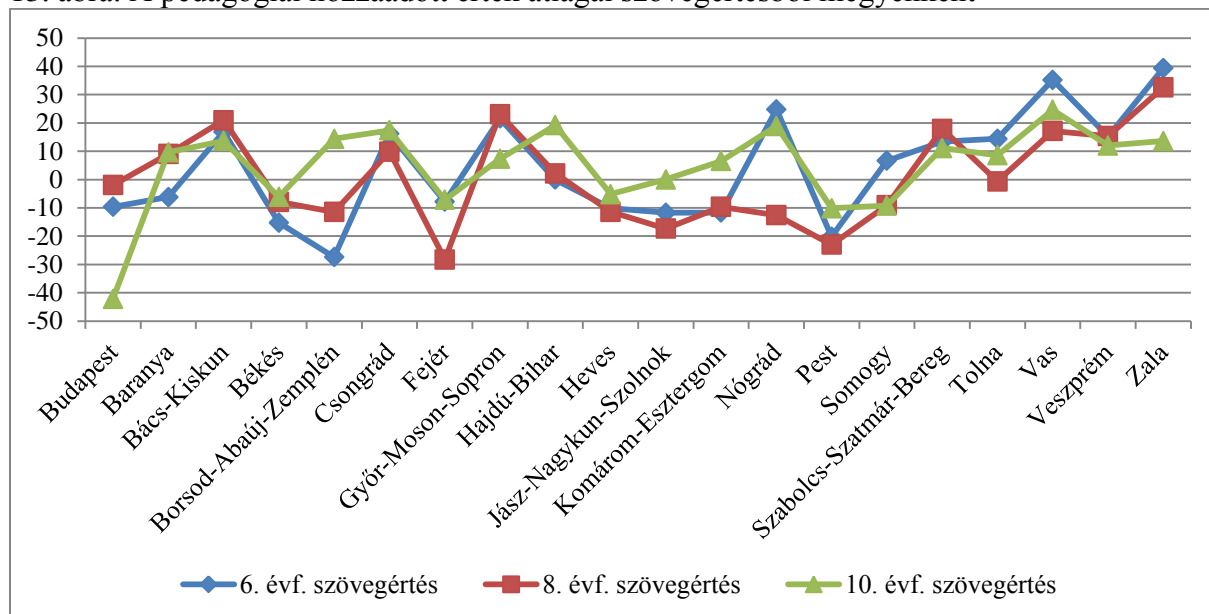
A nyers kompetenciaértékekhez hasonlóan, a pedagógiai hozzáadott értékek is nagyon változatosan alakulnak a különböző típusú iskolákban, illetve az egyes megyékben. Az általános iskolákban, mivel a 6. és 8. évfolyamosok túlnyomó többsége ezekben tanul, a pedagógiai hozzáadott érték nagyon közel esik az átlagos, 0,000-s értékhez, azonban a gimnáziumokban láthatóan sokkal magasabb a hozzáadott érték, vagyis ezekben az iskolákban, azon túl, hogy elsősorban a jobb családi háttérrel rendelkezők járnak ide, a tanulók további előnyökre tesznek szert az általános iskolákban maradó társaikhoz képest. A 10. évfolyamban szintén a 8 osztályos gimnáziumok teljesítettek a legjobban. Matematikából a 6 évfolyamos, szövegértésből pedig a 4 évfolyamos gimnáziumokban figyelhető meg nagyobb hozzáadott érték, és a szakiskolák is megközelítik a két fajta gimnáziumot. Ezzel szemben a szakiskolák lemaradása jelentős, azon túl, hogy elsősorban a kedvezőtlenebb családi háttérű tanulók választják elsősorban ezt az iskolatípust, az iskola nem képes csökkenteni már meglévő hátrányaikat, kompetenciaeredményeik a vártnál is alacsonyabbak.

12. ábra: A pedagógiai hozzáadott érték átlagai iskolatípusonként

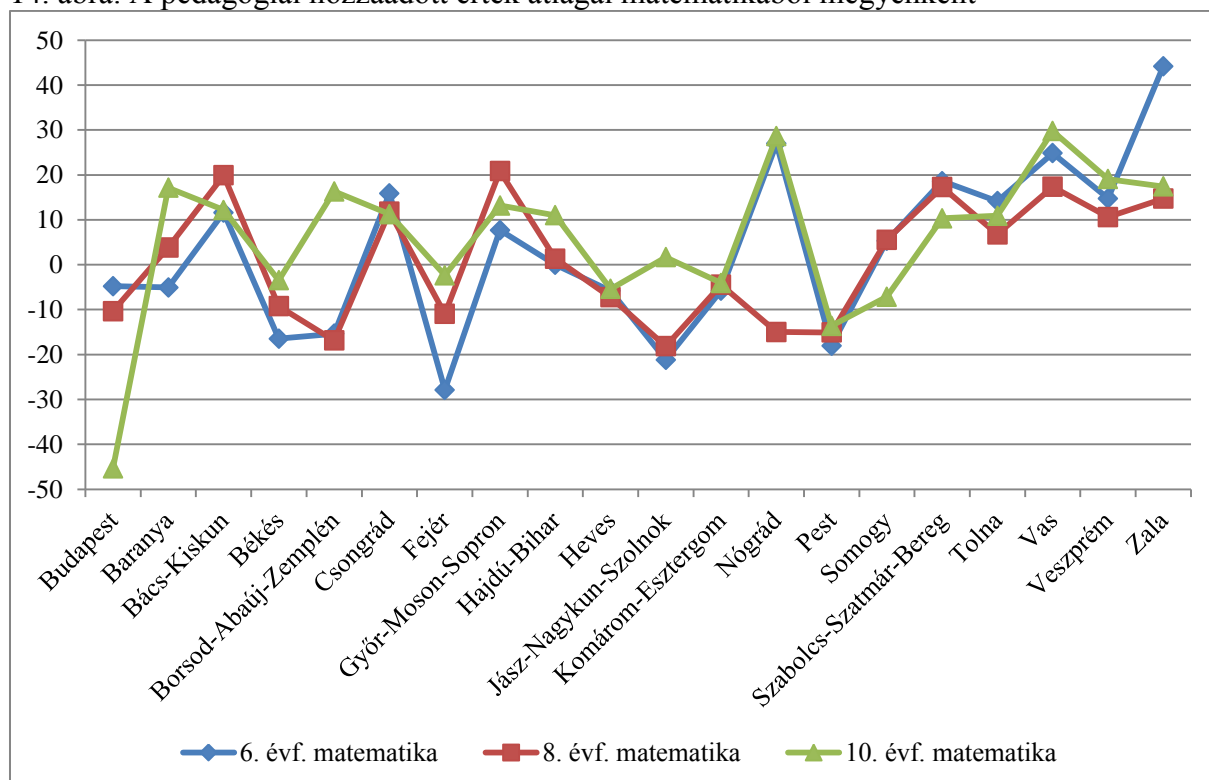

A 13. és a 14. ábra a matematikai és szövegértés hozzáadott értékek megyei átlagait mutatják. Ezekből látható, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok megyei oktatási intézmények a 6. és 8. évfolyamok esetében jellemzően a várt eredményeket sem érik el, a 10. évfolyamosok pedig megközelítőleg a családi háttér alapján várható pontszámot érik el.

13. ábra: A pedagógiai hozzáadott érték átlagai szövegértésből megyénként

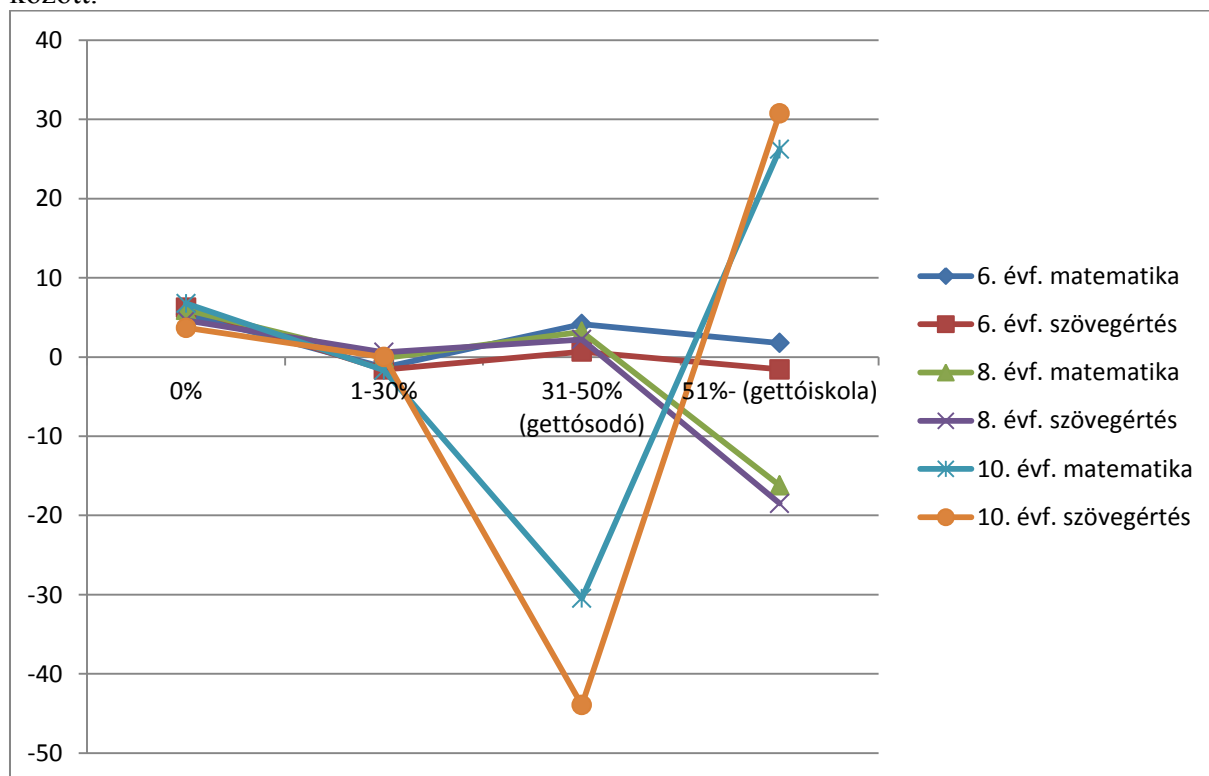
14. ábra: A pedagógiai hozzáadott érték átlagai matematikából megyénként

Érdekes összefüggés mutatkozik a telephelyi becsült roma arány és a pedagógiai hozzáadott érték között. A 6. és 8. évfolyamban a különbségek nem jelentősek, azonban úgy tűnik, hogy azok mellett a telephelyek mellett, ahol nem tanulnak roma tanulók, a 31-50 százalék közötti ún. gettósodó iskolák esetében viszonylag magasabb a pedagógiai hozzáadott érték.

Szembevetve az elmaradást a 8. évfolyam esetében a gettóiskolákban, ahol a családi háttér alapján vártnál valamivel gyengébb eredmények születtek. Ezzel szemben a 10. évfolyam esetében a legfeljebb 30 százalékos roma arányú telephelyek megközelítőleg a várt eredményeket érték el, de ez elfedi azt a tényt, hogy a nyolc és hat évfolyamos gimnáziumok jelentősen jobban teljesítettek, ezzel szemben a szakiskolák elmaradtak a várható eredményektől. A magasabb roma aránnyal rendelkező telephelyek túlnyomó többségét viszont a szakiskolák adják, így az átlagos eredményeket is ezek alakítják. Ezekben pedig, amennyiben a roma tanulók aránya 31 és 50% közé esik, az eredmények a várhatóaktól elmaradtak, amennyiben azonban a tanulók többségét roma tanulók adják, a családi háttér alapján becsült eredményeknél átlagosan jobban teljesítettek.

15. ábra: összefüggések a telephelyi becsült roma arány és a pedagógiai hozzáadott érték között.

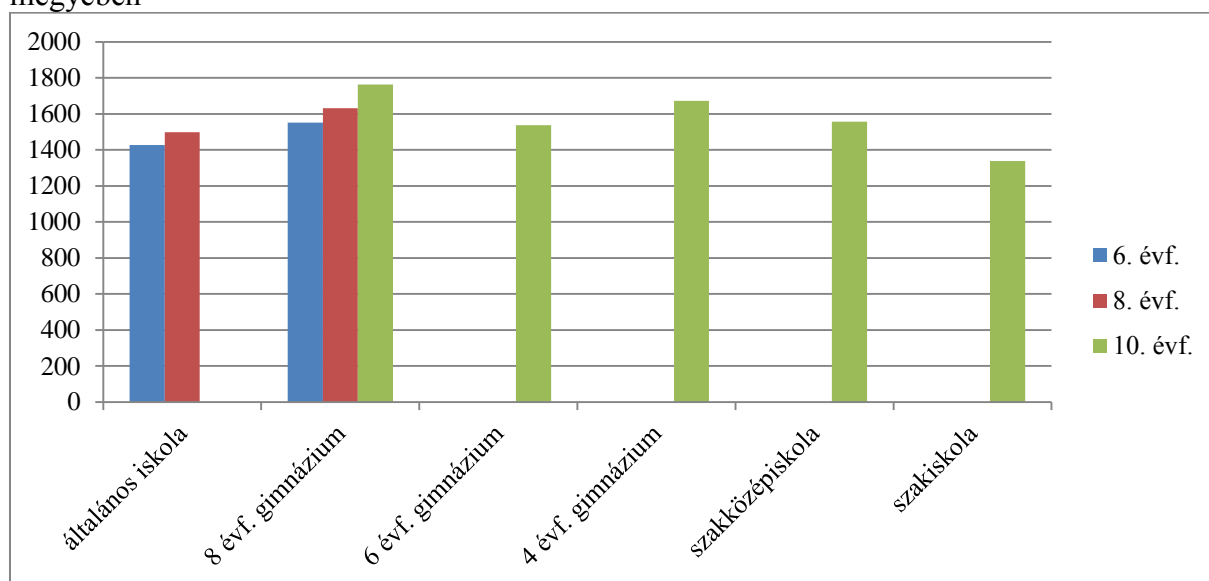
4. Tanulói kompetenciák és hozzáadott érték Jász-Nagykun-Szolnok megyében

Az OKM 2014. évi adatbázisaiban 3896 Jász-Nagykun-Szolnok megyei 6. évfolyamos, 3680 8. évfolyamos és 3718 10. évfolyamos tanuló szerepel. Ez az összes tanuló megközelítőleg 4,1-4,2 százalékát jelenti. Ezek a tanulók összesen 105 általános iskolai, 6 nyolc évfolyamos gimnáziumi, 1 hat évfolyamos gimnáziumi, 24 négy évfolyamos gimnáziumi, 28 szakközépiskolai és 22 szakiskolai telephelyen végzik tanulmányaikat.

Természetesen Jász-Nagykun-Szolnok megye sem homogén. Az országos áttekintés nem ad módot arra, hogy érdemben foglalkozzunk a megyén belüli, iskolatípusok, járások közötti vagy akár telephelyi szintű különbségekkel.

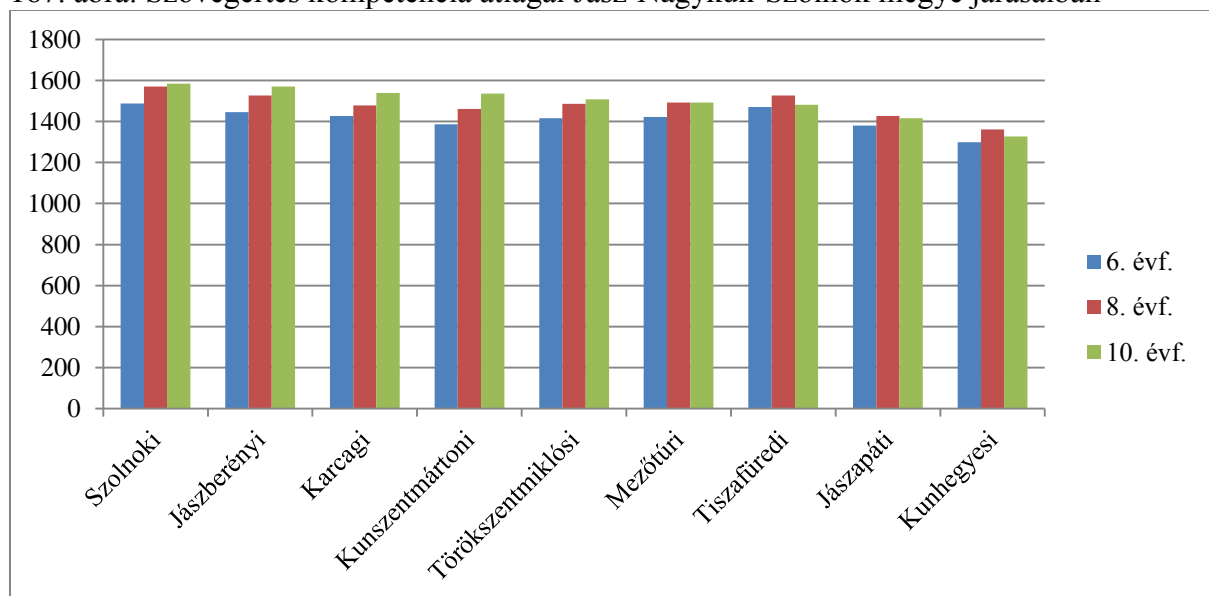
Az iskolatípusok közötti különbségek hasonlóan alakulnak, mint országosan, kivéve a 6 évfolyamos gimnáziumokat, amelyek tanulói olvasás-szövegértésből csak kis mértékben értek el jobb eredményt, mint a szakközépiskolások, matematikából pedig alacsonyabb volt a kompetenciatesztek átlagos eredménye.

156. ábra: Szövegértés kompetenciák átlagai iskolatípusonként Jász-Nagykun-Szolnok megyében

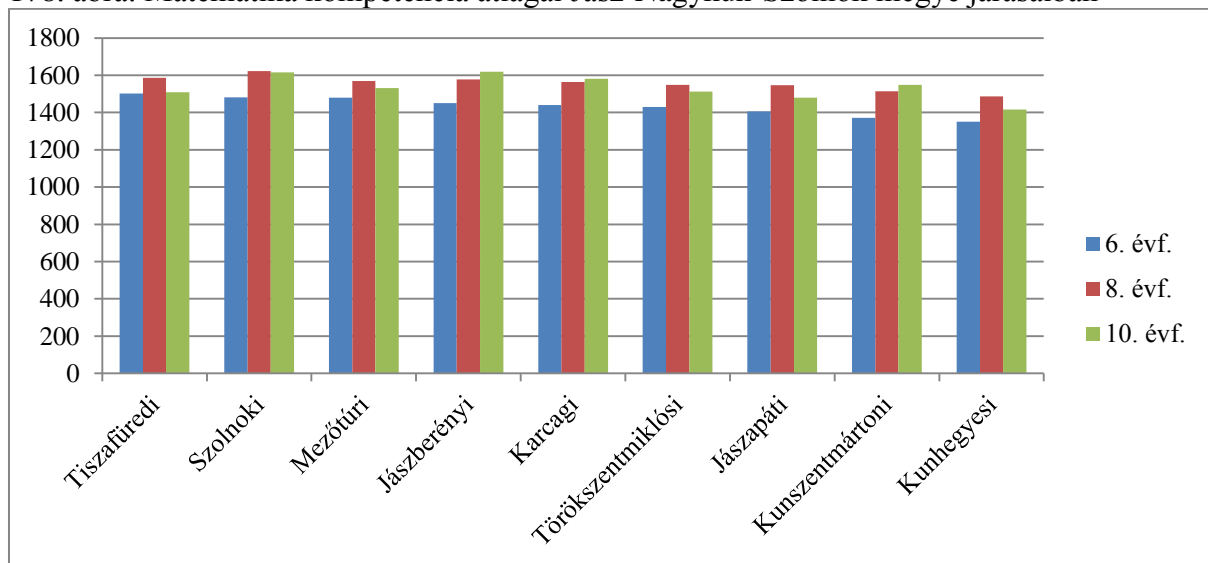

A 17. és 18. ábra a megyében tanuló diákok kompetenciaértékeit kistérségi bontásban közli. Ebből látható, hogy mindkét kompetenciaterületből megfigyelhetők különbségek a járások között, de a járások rangsora jelentősen különbözhet attól függően, melyik évfolyamot vizsgáljuk. Mindemellett a Szolnoki, Jászberényi és Tiszafüredi járás tanulói jellemzően viszonylag magas pontszámokat értek el, és a Kunhegyesi és Jászapáti járás minden évfolyam esetében, és a 10. évfolyamot leszámítva a Kunszentmártoni járás érte el a legkisebb átlagos eredményt.

167. ábra: Szövegértés kompetencia átlagai Jász-Nagykun-Szolnok megye jáásaiban

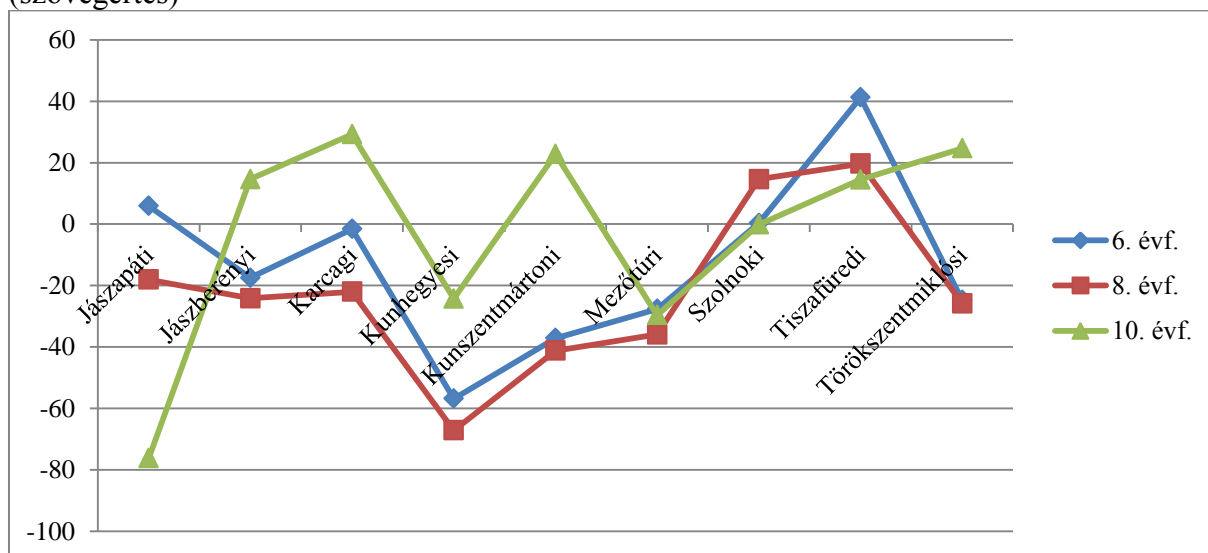

178. ábra: Matematika kompetencia átlagai Jász-Nagykun-Szolnok megye járásaiban

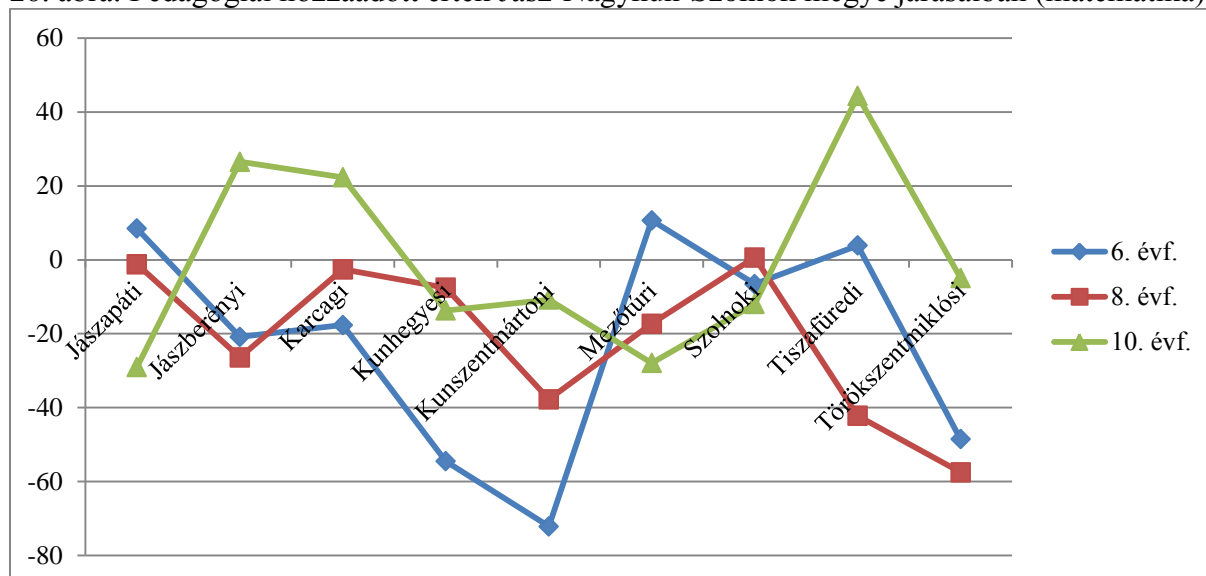

A nyers kompetenciaeredmények mellett megvizsgáltuk a pedagógiai hozzáadott értéket is, előbb a szövegértés majd a matematika területén. Ebből látszik, hogy bár megyei szinten az átlagos hozzáadott érték legfeljebb 0 közeli volt, vannak olyan járásek, ahol az iskolák képesek az elvártnál nagyobb mértékben fejleszteni a tanulói készségeket. Ez elsősorban a 10. évfolyamban tud megvalósulni, a 6. és 8. évfolyamosok eredményei jellemzően negatívak vagy 0 közeliek. Ez alól a szövegértés kompetenciák esetében csak a Tiszafüredi és Szolnoki járás jelent kivételt, de utóbbi csak a 8. évfolyam esetében. A Tiszafüredi járás az egyedüli, ahol mindhárom évfolyamban pozitív a hozzáadott érték szövegértésből. A matematikai kompetenciák esetében pedig nem találunk olyan járást, ahol mindhárom évfolyamban a vártnál jobb eredmények születtek volna.

189. ábra: Pedagógiai hozzáadott érték Jász-Nagykun-Szolnok megye járásaiban (szövegértés)

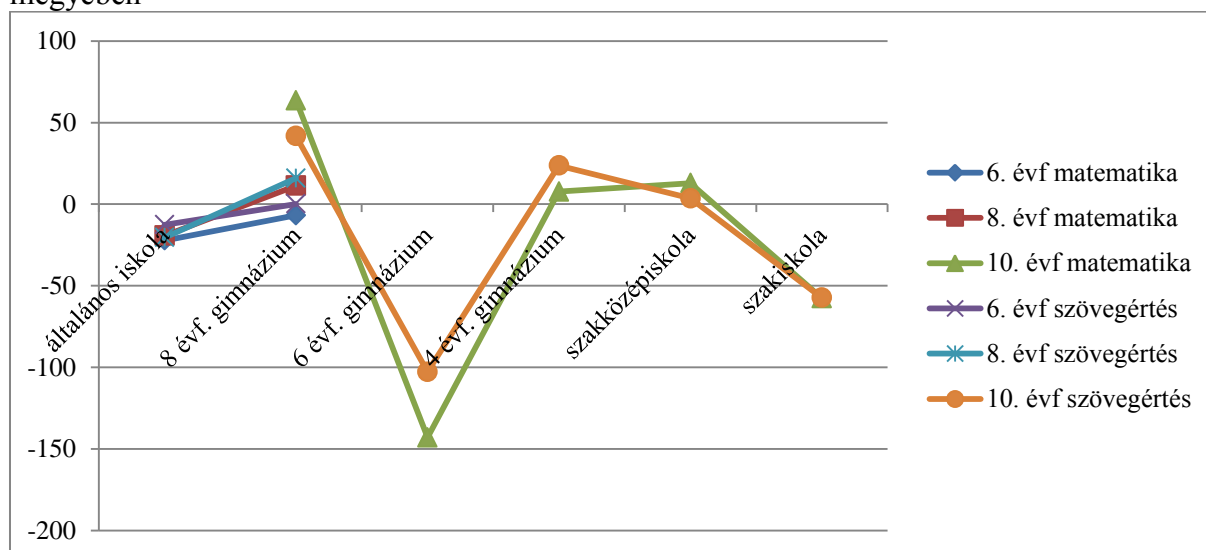

20. ábra: Pedagógiai hozzáadott érték Jász-Nagykun-Szolnok megye járásaiban (matematika)

Iskolatípusok szerinti bontásban látható, hogy három típusú iskolában voltak a kompetenciamérés eredményei a családi háttér alapján vártnál legalább minimális mértékben jobbak: ez a 8 évfolyamos gimnázium, a 4 évfolyamos gimnázium és a szakközépiskola. A többi típusú oktatási intézményekben a kompetenciamérés átlagos eredményei kisebb-nagyobb mértékben elmaradtak a várhatóaktól. Összehasonlítva az országos átlagokkal, a szakiskola, a 8 évfolyamos gimnázium 10. évfolyamos tanulói, illetve a 4 évfolyamos gimnáziumok és a szakközépiskolák megközelítőleg hasonlóan teljesítettek, az általános iskolák, a 8 évfolyamos gimnáziumok 6. és 8. évfolyamai és a 6 évfolyamos gimnáziumokban azonban a pedagógiai hozzáadott érték elmarad az országos átlagoktól.

191. ábra: Pedagógiai hozzáadott érték iskolatípusok szerint Jász-Nagykun-Szolnok megyében

Bibliográfia

Havas G. (2008) Esélyegyenlőség, deszegregáció. In: Fazekas K., Köllő J. és Varga J. (szerk.): Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért. Budapest: Ecostat. 121–138.

Kertesi Gábor–Kézdi Gábor (2012): A roma és nem roma tanulók teszteredményei közti különbségekről és e különbségek okairól. In: Közgazdasági Szemle, LIX. évf. 7–8. szám, 798–853.

Papp Z. Attila (2011a): A roma tanulók aránya Magyarországon és a tanulói teljesítmények az általános iskolai oktatásban. In: Bárdi Nándor–Tóth Ágnes (szerk.): Asszimiláció, integráció, szegregáció. Párhuzamos értelmezések és modellek a kisebbségkutatásban. MTA Kisebbségkutató Intézet, 227–264.

Papp Z. Attila (2011b): Idősoros roma tanulói arányok és hatásuk a kompetenciaeredményekre. In: Pro Minoritate, 2011. Ősz, 77–104.

Papp Z. A. (2013) Pedagógiai hozzáadott érték a roma tanulói arány függvényében a magyar iskolarendszerben. In: Bárdi N. és Tóth Á. (szerk.): Önazonosság és tagoltság. Elemzések a kulturális megosztottságról. Budapest: MTA TK Kisebbségkutató Intézet. 69–87.